

2025-10-15 Nr. NV-2290

ĮSTATYMU PROJEKTAI Nr.: TAP-25-1215(2) TAIS-25-12963(2)		DĖL VAIKŲ IŠLAIKYMO IŠMOKŲ ĮSTATYMO NR. X-987 1, 2, 4, 6 IR 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR CIVILINIO KODEKSO 3.204 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (toliau – Įstatymų projektai)		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2025-10-14	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA
<p>Teikiamais Įstatymų projektais <u>siekiama padidinti vaikų išlaikymo išmokas ir taip stiprinti finansinį šeimų saugumą, mažinti vaikų, augančių nepilnose šeimose skurdo riziką, kuomet vienas iš vaiko tėvų nemoka lėšų vaikui išlaikyti (alimentų)</u>. Daugiau kaip pusė išsituokusių porų turi vaikų iki 18 metų. Dažniausiai skiriantis vienam iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, priteisiamas vaiko išlaikymas. Vienam iš tėvų tampa sudėtinga išlaikyti vaiką ir užtikrinti jo poreikių tenkinimą, jei kitas nemoka alimentų (jų dalies), todėl <u>vaiką auginantys asmenys turi teisę kreiptis dėl vaiko išlaikymo išmokos skyrimo</u> (iš valstybės lėšų)¹. Šiuo metu nustatyta, kad vienam vaikui per mėnesį ši išmoka <u>negali būti didesnė negu 1,8 bazinės socialinės išmokos</u> (toliau – BSI) dydžio, t.y. 126 eurai nuo 2025 m. sausio 1 d. (1 BSI – 70 eur).</p> <p>2025 m. rugpjūčio mėn. duomenimis, <u>vaikų išlaikymo išmokas gauna apie 17 000 asmenų</u>, vidutinis išmokos dydis – 121 euras. 2024 m. šioms išmokoms mokėti buvo panaudota apie 20,2 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.</p> <p>Valstybės duomenų agentūros statistiniais duomenimis, skurdo rizikos lygis 2024 m. šalyje sudarė 21,5 proc. ir, palyginti su 2023 m., didėjo 0,9 procentinio punkto, apie 167 tūkst. šalies gyventojų gyveno žemiau absoliutaus skurdo ribos². <u>Vaikų iki 18 metų skurdo rizikos lygis 2024 m. siekė 19 proc.</u>, tai yra 2 procentiniais punktais daugiau nei 2023 m. Namų ūkiuose su vaikais absoliutaus skurdo lygis 2024 m. buvo 5,3 proc. – palyginti su 2023 m., jis padidėjo 2,2 procentinio punkto. <u>Absoliučiausiai skurde dažniausiai atsidūrė vieni gyvenantys asmenys (9,4 proc.) ir asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kuriuos sudarė vienas suaugęs asmuo ir išlaikomi vaikai</u> (absoliutaus skurdo lygis – 14,2 proc.).</p>

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS
<p>Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo projektu siūloma:</p> <ul style="list-style-type: none">Nuo 2026 m. liepos 1 d. <u>padidinti maksimalų vaiko išlaikymo išmokos dydį nuo 1,8 iki 2,5 BSI</u> (nuo 126 iki 175 eurų). <i>Atkreiptinas dėmesys, kad jeigu nuo 2026 m. sausio 1 d. BSI bus didinamas iki 74 eurų, tai išmokos dydis nuo 2026 m. sausio 1 d. padidės iki 133,2 eurų, o nuo 2026 m. liepos 1 d. - iki 185 eurų.</i>nustatyti, kad vaikų išlaikymo išmokų nuostatus tvirtina ne Vyriausybė, o socialinės apsaugos ir darbo ministras.Patikslinti įstatyme vartojamą terminiją, siekiant suderinamumo su Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu ir Valstybės socialinių fondų biudžetų sandaros įstatymu. <p>Siekiant suderinti Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo ir CK nuostatas, CK pakeitimu siūloma patikslinti nuostatą, nustatant, kad valstybės teikiamo išlaikymo dydis ir teisės į jį sąlygos nustatomi įstatymu (ne Vyriausybės nutarimu).</p>

IGYVENDINIMO MECHANIZMAS
<p>Siekiant užtikrinti, kad visiems vaiko išlaikymo išmokų gavėjams nuo 2026 m. liepos 1 d. būtų mokamos didesnio dydžio vaiko išlaikymo išmokos, kartu nesukuriant jiems pridėtinės administracinės naštos, Įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad iki 2026 m. birželio 30 d. paskirtų ir 2026 m. liepos 1 d. ar vėliau valstybės mokamų vaiko išlaikymo išmokų dydis nuo 2026 m. liepos 1 d. <u>perskaičiuojamas be atskiro pareiškėjo prašymo</u> ir likusį nuo 2026 m. liepos 1 d. vaiko išlaikymo išmokų mokėjimo laikotarpį mokamos naujai nustatyto dydžio išmokos.</p>

¹ Vaiko išlaikymo išmoka mokama asmenims, nesukakusiems 18 metų, taip pat vyresniems negu 18 metų asmenims, kuriems nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir kuriems iki sukankant 18 metų buvo nustatytas neįgalumas (toliau – vaikas), kai vaiko vienas iš tėvų nemoka lėšų vaikui išlaikyti, kurias privalo skirti asmuo pagal teismo sprendimą arba teismo patvirtintą vaiko išlaikymo sutartį.

² 2024 m. absoliutaus skurdo riba buvo 446 EUR per mėnesį vienam gyvenančiam asmeniui ir 937 EUR – šeimai, susidedančiai iš dviejų suaugusių asmenų ir dviejų vaikų iki 14 metų amžiaus.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

Pritarus Įstatymo projektu teikiamam pasiūlymui, t. y. nuo 2026 m. liepos 1 d. padidinus vaiko išlaikymo išmokos dydį nuo 1,8 iki 2,5 BSI, bei įvertinus, kad planuojamas BSI dydis nuo 2026 m. sausio 1 d. – 74 eurai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos preliminariais skaičiavimais, **iš valstybės biudžeto 2026 metais papildomai reikėtų skirti apie 5 mln. eurų, o vėlesniais metais – apie 10 mln. eurų kasmet.**

STEBĖSENA

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kasmet vertins vaiko išlaikymo išmokų gavėjų skaičių, vaikų skurdo rizikos rodiklius bei lėšų, reikalingų vaiko išlaikymo išmokoms mokėti, panaudojimą.

TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DERINIMAS

Įstatymų projektai derinti su Teisingumo ministerija, Finansų ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, Asmens su negalia teisių agentūra, Lietuvos antstolių rūmais, Nacionaline teismų administracija, Teisėjų taryba, Vaiko teisių apsaugos kontrolierių įstaiga ir patikslinti pagal gautas pastabas ir pasiūlymus.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pastabų projektams neturi (2025 m. spalio 10 d. išvada Nr. NV-2246).

Atsižvelgiant į 2025 m. spalio 14 d. tarpinstitucinio pasitarimo metu Finansų ministerijos išsakytą siūlymą, patikslinta Įstatymo projekto nuostatos dėl vaikų išlaikymo išmokos didinimo nuo 1,8 iki 2,5 bazinės socialinės išmokos dydžio **įsigaliojimo data, numatant, kad didesnio dydžio išmokos bus mokamos nuo 2026 m. liepos 1 d.** Atitinkamai patikslintos ir Įstatymo projekto 6 straipsnyje nustatytos įstatymo taikymo nuostatos bei Įstatymo projekto aiškinamasis raštas.

Taip pat CK projekte atsisakyta 2 straipsnio dėl CK projektu teikiamų pasiūlymų įsigaliojimo ir įgyvendinimo, atsižvelgiant į tai, kad tiek vaikų išlaikymo išmokų dydžiai, tiek ir teisės į šią išmoką sąlygos jau dabar nustatyti atitinkamai Vaikų išlaikymo išmokų įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje ir 7 straipsnyje, todėl baigiamosios nuostatos dėl vėlesnio CK projektu teikiamo pasiūlymo įsigaliojimo nėra būtinos, jo įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Atsižvelgiant į tai, kad vaikų išlaikymo išmokų padidinimui reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų, Projektai svarstyti kartu su 2026–2028 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu.

Įstatymų projektais įgyvendinamos Dvidešimtosios Vyriausybės nuostatos, kuriomis numatoma užtikrinti didesnę finansinę paramą šeimoms (177 punktas) ir kovoti su vaikų skurdu (194 punktas).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Eglė Neciunskienė

Socialinės politikos grupė, grupės vadovė